

Vrijheid in tijden van crisis

Dr. An Haekens
P.Z. Broeders Alexianen, Tienen

Moeilijke (crisis) situaties

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Mijnheer Janssens is opgenomen en wil met ontslag; hij lijdt aan schizofrenie
- Mevrouw Peeters is ernstig depressief en wil geen opname
- Mijnheer X heeft een ernstig alcoholprobleem en weigert alle hulp
-

Wat nu?

- Hoe vrij is deze patiënt?
 - Vrijheid ‘van’... (negatieve vrijheid)
 - Geen interventies van buitenaf
 - Vrijheid ‘om’ (positieve vrijheid)
 - Vrijheid tot zelfbepaling en zelfrealisatie
 - Keuzevrijheid - beslissingsbekwaamheid

Beslissingsbekwaamheid

- Zeer actueel thema!
 - Ouderenpsychiatrie (dementie)
 - Residentiële zorg
 - Gedwongen opnames
 - Weigeren van een behandeling
 - Euthanasie
 - Rol van psychiater
 - Mobiele teams
 - Aanklampende zorg
 - Zorgwekkende zorgweigeraars / bemoeizorg...

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Jules Tielens: Bemoezing

XIANEN
niek Tienen

OORDEEL(ON)BEKWAAMHEIDSSCHEMA

BASISATTITUDE

OORDEELSBEKWAAM

OORDEELSONBEKWAAM

VERMIJD
HET GRIJZE
TUSSENGEBIED

ADVISEREN

U bent altijd welkom

- Indien het zinvol is
- En onder goede voorwaarden

BEMOEIZORG

+GEVAAR

VERLEIDEN

DIRECTIEF

met patiënt zonder patiënt

BOPZ

met
systeem

- Iedere patiënt die je kwijtraakt is een falen van jouw werk.
- Alles is geoorloofd om de klant te binden.

- Ik kom niet onderhandelen, maar ga nu ingrijpen.

Beslissingsbekwaamheid: veel onduidelijkheid/ vooroordelen...

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

• **Ten myths about decision-making capacity**

(Ganzini L, Volicer L, Nelson WA, Fox E, Derse AR. *Ten myths about decisionmaking capacity.* J Am Med Dir Assoc. 2004;5(4):263-267)

- (1) decision-making capacity and competency are the same;
- (2) lack of decision-making capacity can be presumed when patients go against medical advice;
- (3) there is no need to assess decision-making capacity unless patients go against medical advice;
- (4) decision-making capacity is an "all or nothing" phenomenon;
- (5) cognitive impairment equals lack of decision-making capacity;
- (6) lack of decision-making capacity is a permanent condition;
- (7) patients who have not been given relevant and consistent information about their treatment lack decision-making capacity;
- (8) all patients with certain psychiatric disorders lack decision-making capacity;
- (9) patients who are involuntarily committed lack decision-making capacity; and
- (10) only mental health experts can assess decision-making capacity.

Beslissingsbekwaamheid

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Concrete invulling blijft moeilijk
- Geen consensus
- Niet zo verwonderlijk:
beslissingsbekwaamheid is geen neutraal
of waardenvrij begrip
- Op achtergrond: meer fundamentele
kwestie: hoe moet de verhouding tussen
de hulpverlener en patiënt geformuleerd
worden
 - Paternalistisch model
 - Autonomie model

Huidige maatschappelijke context:

- Belang van autonomie
- Belang van eigen verantwoordelijkheid
 - Succes
 - Falen...

Autonomistisch model: nadelen

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Enkel de opvattingen en waarden van de patiënt zijn van tel.
- Geen aandacht voor relaties van patiënt
 - Niet voor algemeen menselijke relaties
 - Niet voor arts-patiënt relatie
- Arts-patiënt relatie wordt herleid tot de verhouding tussen een consument en een leverancier van allerlei diensten
- Men vergeet dat een persoon in een familiale, sociale en historische context ingebed zit
- Ethische problemen worden enkel rationeel afgewogen in termen van rechten en plichten
- ----) Procedurele ethiek (waarin de arts zich ook beschermt tegen zijn patiënt)
- Procedurele ethiek: onder toenemende kritiek
- 'Verbondenheidsmodel' ---) Zorgethiek
 - Dialoog tussen arts en patiënt

Zorgethiek

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Houdt niet enkel rekening met afzonderlijke medische beslissingen
- Houdt rekening met feit dat mensen vaak een heel zorgproces doormaken, waarin ze in nauwe interactie met hulpverleners en familieleden kleine en grote beslissingen nemen die gericht zijn op het behoud of herstel van menswaardigheid
- Dergelijk proces is vooral gebaseerd op dagelijkse betrokkenheid van een team of hulpverleners, niet alleen op afzonderlijke beslissingen van artsen
- Zorgethiek profileert zich als een bestaansethiek die zich oriënteert naar de waarde van zorg als basis voor het goede leven
- Niet het autonome individu, maar het *zelf-in-relatie* is brandpunt

Beslissingsbekwaamheid: vier discussiepunten

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Uitgangspunt: iemand is beslissingsbekwaam tot het tegendeel bewezen is...

Shared decision making

Algemeen kader

- Algemene versus specifieke competentie
- Gradueel versus drempelmodel
- Gevolgafhankelijk versus gevolgonafhankelijk model
- Cognitieve versus affectieve factoren

1. Algemene versus specifieke competentie

- Algemene competentie: wanneer een persoon bekwaam is om de meeste taken naar behoren uit te voeren, is hij hierom bekwaam om eender welke beslissing te nemen
- Specifieke competentie: vermogen om binnen een bepaalde context een particuliere taak uit te voeren

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Specifieke competentie

- Streven naar welzijn vereist soms een specifieke begrenzing van de autonomie
- Kadert ook meest binnen zorgrelatie
 - Lijden aan schizofrenie betekent niet automatisch voor alle beslissingen onbekwaam.
 - Lijden aan dementie betekent niet per definitie voor alles onbekwaam zijn.
 - Personen die op meeste domeinen onbekwaam zijn (personen met gevorderde dementie): blijf op zoek gaan naar *eilandjes van bekwaamheid*

Specifieke competentie sluit beter aan bij zorgethiek

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

2. Drempelmodel en gradueel model

- Gradueel model: competentie is continuüm; reële competentie tussen twee polen en is kwestie van graad
- Drempelmodel: duidelijk afgelijnde grens; boven drempel: volledig bekwaam, eronder volledig onbekwaam (alles of niets)

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Drempel- versus gradueel model

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Drempelmodel: geen ruimte voor ambiguïteiten, voor genuanceerde visie, voor discussie
- Drempelmodel: in praktijk moeilijk haalbaar
- Gradueel model: doet maximaal recht aan een particuliere patiënt die voor particuliere beslissing staat
- Gradueel model: meer ruimte voor overleg
- Gradueel model: betere garanties voor autonomie en welzijn: beslissingsbekwaamheid, hoe groot of klein ook, kan steeds gehonoreerd worden en de dialoog tussen arts en patiënt blijft steeds open

Gradueel model sluit beter aan bij zorgethiek

3. Gevolgafhankelijk model versus gevolgonafhankelijk

- Gevolgonafhankelijk model: gevolgen van beslissing spelen geen rol bij beoordeling
- Gevolgafhankelijk model: men houdt rekening met gevolgen van een beslissing:
 - Men zal de drempel voor competentie zeer hoog leggen wanneer bepaalde keuze ernstige gevolgen kan hebben
- Gevolgonafhankelijk model:
 - Competentie hangt eerder af van *hoe*, dan van *wat* een persoon beslist
 - Beslissingsproces
 - Kadert beter binnen overlegmodel
- Geen consensus

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

4. Cognitieve versus affectieve factoren

Criteria voor beoordeling

- Vermogen een keuze te maken en uit te drukken
 - *Kunt u mij zeggen wat uw beslissing is ? Gaat u akkoord met het behandelingsvoorstel?*
- Vermogen relevante informatie te begrijpen
 - *Kunt u mij in eigen woorden zeggen wat u is verteld over de ziekte waaraan u lijdt, het behandel/onderzoekadvies, voor/nadelen en risico's van behandeling?*
- Vermogen aard van de situatie en mogelijke gevolgen te waarderen
 - *Bent u het eens dat u een stoornis heeft? Wat is uw eigen opvatting over wat er mis is met uw gezondheid? Andere verklaring ervoor?*
- Vermogen om informatie rationeel te hanteren
 - *Welke keuze is het beste en waarom? Wat zijn de gevolgen van de keuze voor uw dagelijks leven? Hoe bent u tot uw besluit gekomen? Welke argumenten van de dokter hebben u...?*

Cognitieve versus affectieve factoren

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Zeer 'intellectualistische' criteria; rationeel besluitvormingsmodel.
- Praktijk: heel wat beslissingen worden genomen op basis van emotionele factoren.
- Impulsiviteit?
- Affectieve factoren kunnen bijdragen tot ons informatiesysteem en zijn van belang in beslissingsproces
- In recente literatuur (Berghmans, Widdershoven): meer en meer op zoek naar benaderingen die minder gericht zijn op cognitie en rationaliteit en meer op aspecten als identiteit, emotie en 'praktische wijsheid'.
- In beslissingsproces moeten zowel affectieve als cognitieve factoren betrokken worden
- Sluit beter aan bij 'zorgrelatie' dan een model waar louter cognitieve factoren in rekening worden gebracht – meer holistische benadering

Definitie

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Een persoon is beslissingsbekwaam voor een bepaalde taak wanneer hij tot op bepaalde hoogte de nodige cognitieve en affectieve factoren bezit om deze beslissing te nemen.

Enkele voorbeelden...

- Dementie
- Psychotische stoornissen
- Stemmingsstoornissen
- Alcoholafhankelijkheid
-

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Psychotische stoornissen

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- MacArthur Treatment Competency Study
 - Ongeveer 500 personen, opgedeeld in ‘gezonde’, somatisch zieke, depressieve en schizofrene patiënten, namen deel. 52% van de patiënten met schizofrenie vertoonden een verminderde beslissingsbekwaamheid. Ze vertoonden problemen met het ‘waarderen’ van de situatie, en het begrijpen en redeneren.
 - Acute beelden: verhoogde scores op positieve symptomen, cognitieve en agitatie (PANNS) correleerden met een lagere score op de MacCat-T. Verstoorde aandachtsfuncties en conceptuele disorganisatie waren het meest consistent gerelateerd op een slechte ‘score’.
 - Chronische beelden: Invloed van cognitieve en negatieve symptomen bleken groter te zijn dan de klassieke positieve symptomen.

Stemmingsstoornissen

- Manische toestandsbeelden
- Depressieve toestandsbeelden
 - Kan invloed hebben op bekwaamheid om bepaalde beslissingen te nemen
 - Dysfunctionele cognitieve schemata
 - Concentratie, motivatie, redeneerproblemen, informatieverwerkingsproblemen

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

(Alcohol)afhankelijkheid

- Veel patiënten onderschatten hoeveelheid die ze drinken, de impact van alcohol op hun leven en gezondheid, ...
- Patiënten overschatten hun mogelijkheden om hun drinken onder controle te houden/krijgen...
- Soms totale ontkenning van problematiek...
- Patiënten weigeren dan hulp, opname, behandeling...

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Hoe zit het met hun bekwaamheid om te beslissen over hun eigen gezondheid of om al dan niet in te stemmen met een behandeling?

Denkmodellen verslavingsproblematiek

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Morele (moraliserend) model
 - Gebruik uit vrije wil... eigen schuld...straf
- Farmacologische model
 - Drugs zijn de oorzaak... schuld weggenomen van individu
- Symptomatische model
 - Verslaving is geen op zichzelf staand probleem
- Medisch model
 - Verslaving is lichamelijke ziekte...controleverlies
 - Niet verantwoordelijk voor ziekte en voor veranderen van probleem
- Psychologisch model
 - Leertheoretisch model, verslaving als automatisch gedrag
- Sociologisch model
- Biopsychosociaal model
 - Integreert aantal voorgaande modellen met dominante biologische factor

Van den Brink 2005

Leertheoretisch model

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Afhankelijkheid als geleerd, zelfs ‘overleerd’, automatisch gedrag
 - Kan ook weer afgeleerd worden? Neen
 - Kan nieuw gedrag geleerd worden? Ja
 - Behandeling als cognitieve gedragstherapie, cue exposure...
 - Problemen met generalisatie
 - Trainen, anticiperen, voorbereiden en plannen

**Therapeutische conclusie: HERKEN EN HANTEER TRIGGERS
LEER NIEUWE GEWOONTEN**

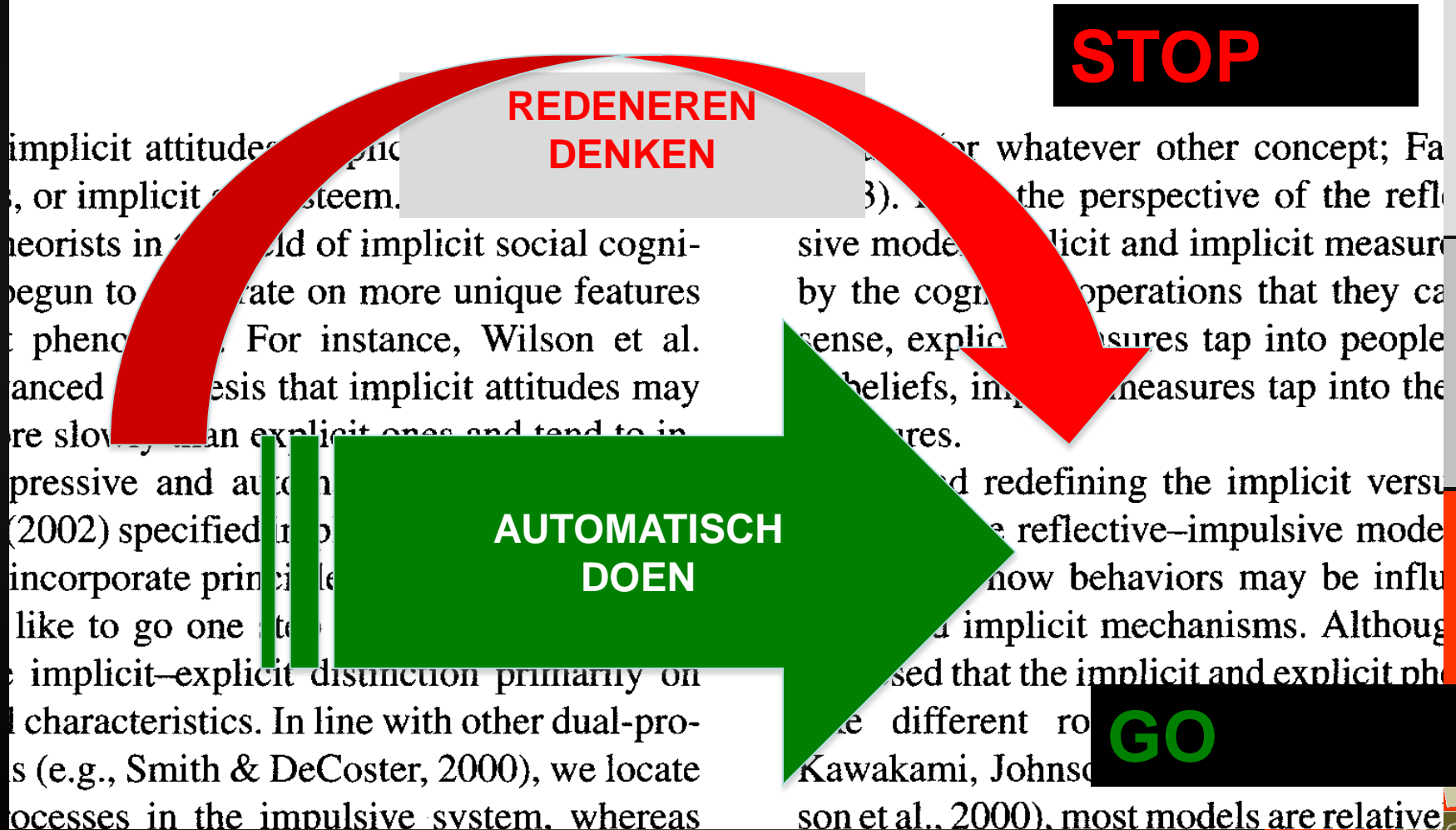

Dual process model van gedragsregulatie (Strack & Deutsch, 2004)

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrie Tienen

Figure 6. Overview of the complete reflective–impulsive model.

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

“Losing weight is good”

Reasoning

Reflective System

“I want to lose weight”

Intending

“Leave room”

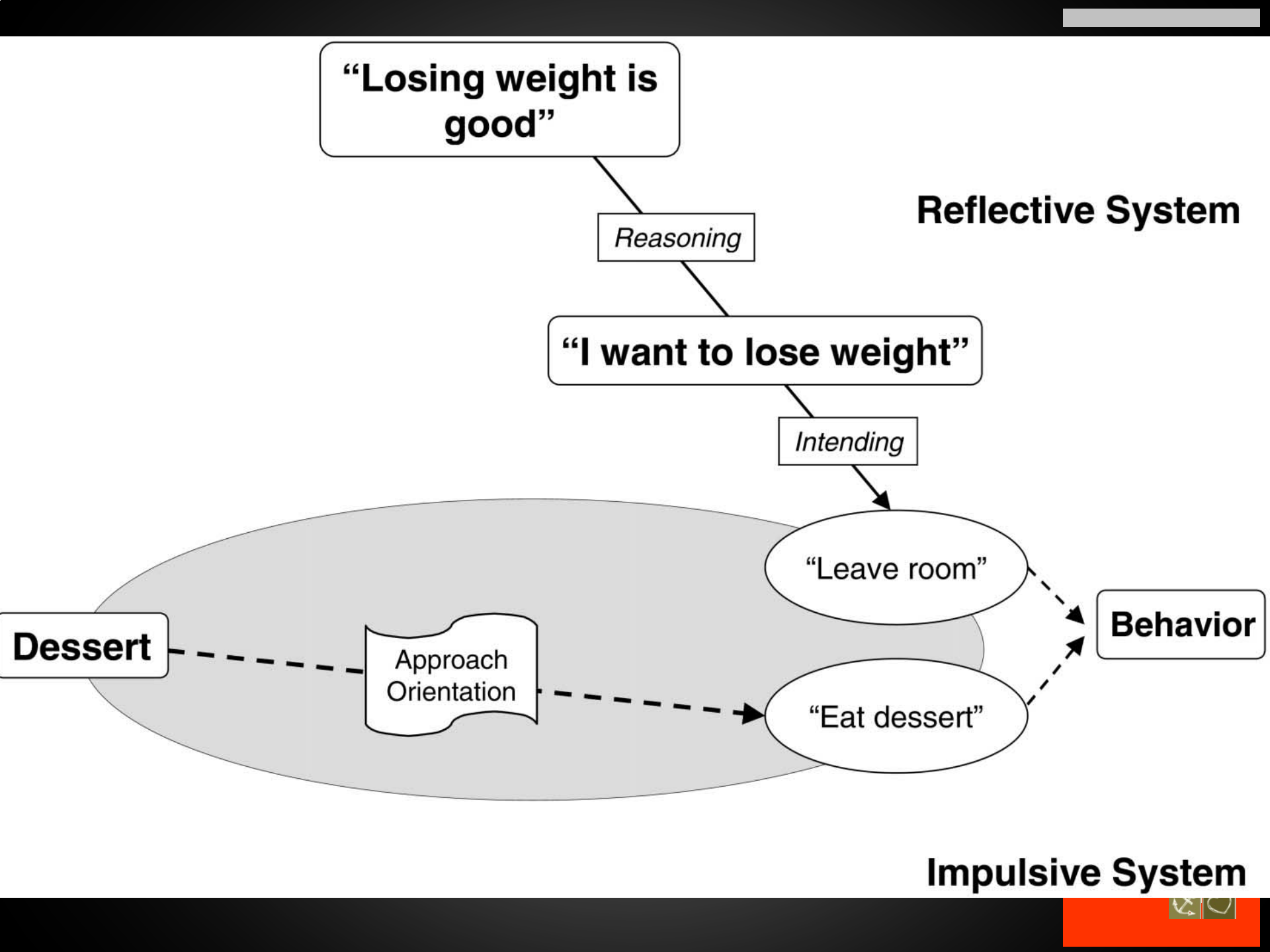
“Eat dessert”

Behavior

Dessert

Approach
Orientation

Impulsive System

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Verlaving

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- **Beloningssysteem** en verslavende middelen
 - Abnormaal hoge vrijzetting van dopamine & abnormaal lang dopamine aanwezig → Enorm krachtig effect – ‘kickeffect’ & Krachtig leereffect (‘doe dit snel opnieuw!’)
 - Aanpassingen in de zenuwcellen: minder dopamine beschikbaar stellen + minder dopamine-receptoren
 - Beloningssysteem wordt minder gevoelig, gebruik van middelen neemt verder toe om ongevoeligheid te overwinnen & interesse, investeringen in ‘normale’ beloners neemt af
- **Het stopstelsel van de hersenen**
 - Lijkt minder goed geactiveerd bij verlaving
 - Interactie met het ‘go’-stelsel is verstoord
 - Verklaart verdergezet gebruik zelfs wanneer nadelen groter worden dan de voordelen

Verslaving is een hersenaandoening

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Aanpassingen in de hersenen maken drang om te gebruiken zo intens als 'primitieve drijfveren' zoals honger en dorst
- Gezonde activiteiten kosten veel moeite en geven niet dezelfde voldoening als bij niet verslaafde mensen
- Stoppen met gebruik zelfs wanneer nadelen groter worden blijft moeilijk.

Hersenen zijn kwetsbaar voor toxische effecten van alcohol ---) schade

- Grote variabiliteit in effecten van alcohol hersenen
- Kwetsbaarheid van verschillende hersenregio's
 - Corticale atrofie tgv neurotoxisch effect van alcohol
 - Thiaminedeficiëntie: ook schade thv diepere hersenstructuren
 - **Frontale regio**: meer kwetsbaar voor effect van alcohol dan andere regio's
 - Cerebellum
 - Verschillende neurotransmittersystemen: gevoelig voor alcohol

Alcohol en de hersenen

- Overgeleverd aan niet gecontroleerd stuk van het brein; de controlemechanismen laten het als het ware afweten en als er dan bovendien nog hersenbeschadiging optreedt...
- Vaak zijn er al stoornissen van de executieve functies nog voordat ze detecteerbaar zijn bij een basis neuropsychologisch testonderzoek.

Hardnekkige ontkenning lijkt gecorreleerd met cognitieve beperkingen: aantasting van het verbaal geheugen, executieve functies & een mentale traagheid (Hazelton et al., *Decision-making Capacity and Alcohol Abuse: clinical and ethical considerations in personal care choices* (General Hospital Psychiatry 25(2003)130-135)

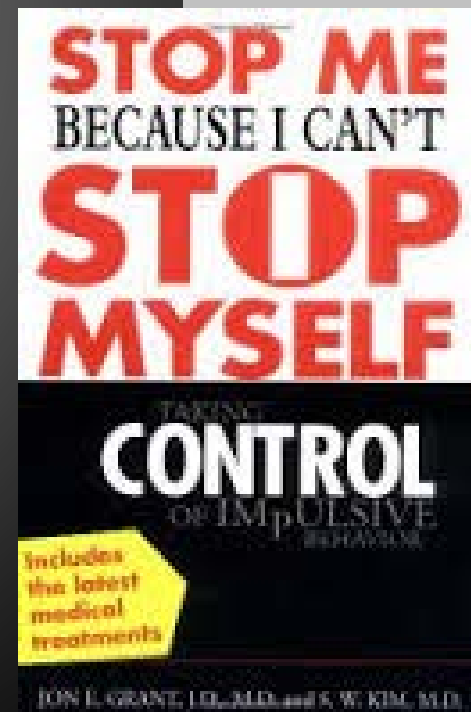

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Beoordeling van beslissingsbekwaamheid bij verslaving blijft een moeilijke zaak
 - Wanneer onder invloed --) niet bekwaam om te beslissen over eigen gezondheid
 - Wanneer niet onder invloed
 - Adviseren en motiveren
 - Aandacht voor executieve functies

Beslissingsbekwaamheid

- Nooit iemand onbekwaam verklaren omdat hij of zij lijdt aan een psychiatrische aandoening!
- Telkens kijken in welke mate de psychiatrische aandoening ingrijpt op de bekwaamheid om een specifieke beslissing te nemen.
- Instrumenten ter beoordeling: slechts een leidraad.
- Review: *Mental capacity in psychiatric patients. Systematic review, 2006*): opgenomen psychiatrische patiënten zijn niet veel vaker 'wilsonbekwaam' dan personen in een AZ...

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Wat na de beoordeling?

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Jules Tielens
- Advies bemoeizorg
- Nieuwe wetgeving

Jules Tielens

XIANEN
niek Tienen

ORDEEL(ON)BEKWAAMHEIDSSCHEMA

BASISATTITUDE

ORDEELSBEKWAAM

ORDEELSONBEKWAAM

VERMIJD
HET GRIJZE
TUSSENGEBIED

ADVISEREN

U bent altijd welkom

- Indien het zinvol is
- En onder goede voorwaarden

BEMOEIZORG

+GEVAAR

VERLEIDEN

DIRECTIEF

met patiënt zonder patiënt

met systeem

BOPZ

- Iedere patiënt die je kwijtraakt is een falen van jouw werk.
- Alles is geoorloofd om de klant te binden.

- Ik kom niet onderhandelen, maar ga nu ingrijpen.

Gradaties in gedeelde verantwoordelijkheid en bemoeizorg (Begeleidingscommissie ethiek BVL)

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische Kliniek Tienen

Gradaties van gedeelde verantwoordelijkheid + vertrouwensrelatie

Eigen

Plaatsvervangende
Verantwoordelijkheid

verantwoordelijkheid

Advisering

Verleiding

'Externe' druk

Dwang

Overtuiging

'interne' druk

Bemoeizorg

Gradueel aanbieden van bemoeizorg

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Advisering	Geïnfomeerde toestemming in zuivere vorm
Verleiding	Aantrekking van emotionele winstpunten
Overtuiging	Balans met rationele winstpunten
Externe druk	Verliespunten bij beslissingen van anderen
Interne druk	Verliespunten bij eigen beslissingen van zorgverleners
Dwang	Tegen de wil, specifieke voorwaarden

TUSSEN
DIE GRENZEN
VOND IK MOOI
MIJN VRIJHEID
TERUG

Loesje

Voorwaarden voor dwang

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrie en Forensiek Tienen

Onvoldoende
keuzebekwaamheid
om dialoog te voeren
of gedrag te controleren

Dreigende en ernstige schade

aan integriteit of gezondheid
van cliënt of andere

Beschermwaardigheid

Autonomie

Proportionaliteit

Redelijke verhouding tussen dwang en schade

Geen alternatieven

Niet meer en niet langer dwang dan
noodzakelijk

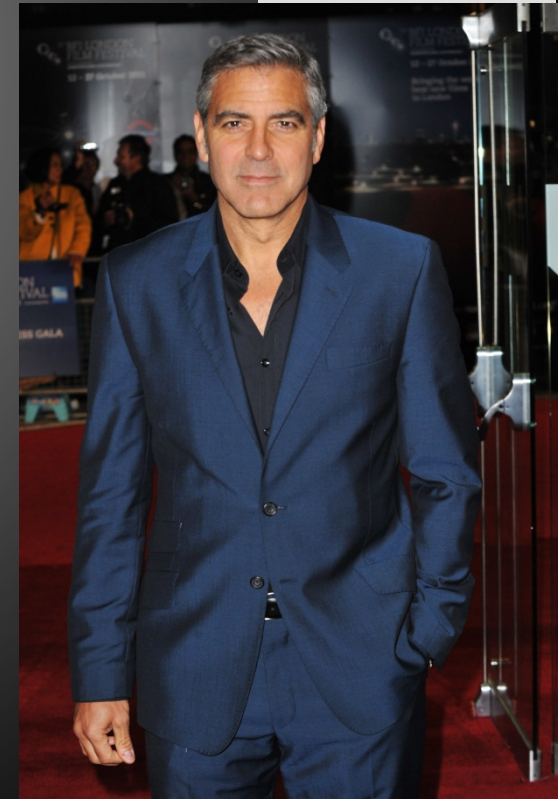

Nieuw sedert 1 juni 2014!

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Bescherming van wilsonbekwame personen
 - Wet op gedwongen opname is niet veranderd
 - Niet alleen van toepassing op het voorlopig bewind van de goederen, maar ook op de persoon
 - **Maatwerk**, netwerk, subsidiariteit, proportionaliteit
 - Persoon zelf wordt meer betrokken
 - Rol van vertrouwenspersoon (verbindingspersoon, toezichter op bewindvoerder)
 - Vrederechter

Vrederechter

DEEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- het beschermingsstatuut op maat moet maken: de vrederechter moet geval per geval oordelen wat de persoon nog kan (zowel m.b.t. de goederen als m.b.t. de persoon) en in welke mate hij daarbij bescherming (bijstand vs. vertegenwoordiging) nodig heeft
- het beschermingsstatuut zo kort mogelijk moet laten duren
- voorrang moet geven aan buitengerechtelijke bescherming
- het beschermingsstatuut zo minimaal mogelijk moet houden: er komt een gradatie in de bescherming, nl. bijstand vs. vertegenwoordiging. Bij "bijstand" kan de persoon zelf nog bepalen of hij een handeling stelt, hij moet zich hierin wel laten "bijstaan" en kan de handeling dus niet alleen uitvoeren. Enkel als bijstand niet voldoende is, kan de vrederechter "vertegenwoordiging" opleggen. De vertegenwoordiger treedt op in de plaats van de beschermde persoon. Altijd echter moet de beschermde persoon zoveel als mogelijk betrokken worden bij de besluitvorming.
- het beschermingsstatuut regelmatig moet herzien: er is, behoudens enkele uitzonderingen, een verplichte herziening binnen de twee jaar (kan ook vroeger, maar dit bepaalt de vrederechter zelf) nadat de beschermingsmaatregel is opgelegd.
- Om de vrederechter te ondersteunen bij dit extra werk, voorziet de wet dat per KB het medisch getuigschrift wettelijk omschreven zal worden, nl. met een checklist van aspecten waarover de arts uitspraak moet doen.
- De wet bepaalt tevens een standaardlijst van de belangrijkste handelingen m.b.t. de persoon en de goederen. Voor elk van deze handelingen moet de vrederechter uitspraak doen over de bekwaamheid (incl. de graad van onbekwaamheid, nl. "bijstand" vs "vertegenwoordiging").

Er wordt een **buitengerechtelijke beschermingsregeling ("lastgeving")** ingevoerd die **voorrang** krijgt op de gerechtelijke beschermingsregeling:

Een wilsbekwame persoon kan een (of meerdere) lasthebber(s) aanduiden, die zijn vermogensrechten uitoefent, eventueel pas vanaf het moment dat hij wilsbekwaam geworden is.

Bewindvoerder op de persoon

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

Bepaalde rechtshandelingen behoeven een bijzondere machtiging van de vrederechter alvorens de bewindvoerder ze mag stellen (art. 499/7 BW.).

- Deze rechtshandelingen m.b.t. de persoon betreffen:
 - de verblijfplaats van de beschermde persoon te wijzigen
 - de rechten bedoeld in de wet betreffende de rechten van de patiënt:
 - behalve in geval van dringende noodzakelijkheid, hij brengt dan de vrederechter, de vertrouwenspersoon en de bewindvoerder over de goederen achteraf onverwijld op de hoogte
 - de vrederechter kan de machtiging verlenen voor de uitoefening van alle rechten die verband houden met een bepaalde medische behandeling
 - de beschermde persoon in rechte te vertegenwoordigen als eiser bij rechtsplegingen en handelingen
- Krijgt plaats in de ‘cascaderegeling’ in Wet betreffende rechten van patiënt
 - Als patient geen vertegenwoordiger heeft: bewindvoerder over de persoon oefent rechten uit

Wie oefent wanneer de patiëntenrechten uit?

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische kliniek Tienen

- Patiënt (al dan niet onder bewind en al dan niet door de vrederechter bekwaam geacht om de patiëntenrechten uit te oefenen!):
 - wordt door de arts bekwaam geacht → de patiënt
 - wordt door de arts onbekwaam geacht → in dalende volgorde:
 - de vertegenwoordiger
 - de bewindvoerder over de persoon (én de bewindvoerder over de goederen in geval van een financiële impact) mét bijzondere machtiging van de vrederechter
 - de cascaderegeling nl. de samenwonende echtgenoot/partner, meerderjarig kind, ouder, meerderjarige broer/zus of beroepsbeoefenaar

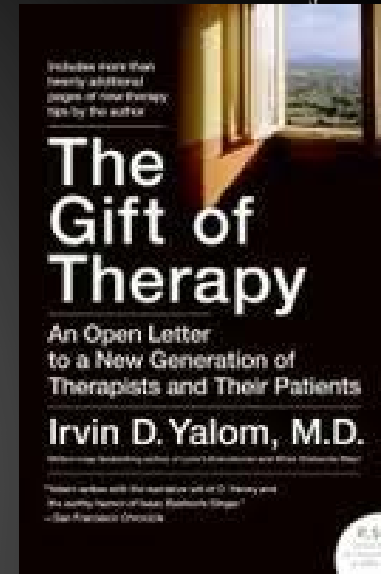

Besluit

- Beslissingen nemen voor uw patiënten is een uitstekende manier om ze kwijt te geraken...
- Beslissingen vormen een koningsweg naar een kostbaar existentieel gebied: het rijk van de vrijheid, verantwoordelijkheid, keuze, spijt, verlangen en wil.

Yalom (Therapie als geschenk)

Besluit

- In sommige omstandigheden waarin mensen kwetsbaar zijn, betekent goede zorg 'ingrijpen', mensen niet aan hun lot overlaten... beschermen om hen hun autonomie en vrijheid terug te kunnen geven...
- Zorgvuldig handelen, ook in oordeel over beslissingbekwaamheid
- Blijft een normatief oordeel- wees bewust van je eigen normativiteit
- Menselijke waardigheid...

BROEDERS ALEXIANEN
Psychiatrische Kliniek Tienen

